

Gods verbond met Israel

De tocht door de woestijn

Inhoud

INLEIDING.....	3
<i>Invalshoeken op de woestijntocht.....</i>	<i>3</i>
<i>Welk doel had God met de uittocht.....</i>	<i>3</i>
DE WOESTIJNTOCHT	6
<i>Exodus / Het Sinai-verbond.....</i>	<i>6</i>
<i>De ongehoorzaamheid en het verzet.....</i>	<i>7</i>
<i>Deuteronomium / Het Moab-verbond.....</i>	<i>10</i>
DE BALANS VAN 40 JAREN WOESTIJN.....	14

BIJLAGEN:

- DE ONGEHOORZAAMHEID EN HET VERZET
- OVEREENKOMSTEN TUSSEN MOZES EN JEZUS

Gebruikte bijbelvertaling: NBG51

Inleiding

Invalshoeken op de woestijntocht

Het verhaal van de uittocht uit Egypte en van de tocht door de woestijn op weg naar het beloofde land, kan vanuit vele gezichtshoeken worden bekeken:

- het historische verloop en de geografie
- de verhouding van God tot het volk:
 - het doel dat God had met het volk
 - de relatie met de eerdere verbonden
 - de namen waarmee God zich openbaarde
- de verhouding van het volk tot God:
 - de (vele) daden van ongeloof en weerspanning
 - de (weinig) daden van geloof en vertrouwen
- de wonderen waarmee God zich openbaarde
- de verbonden die God sloot met het volk
- de inzettingen, verordeningen en wetten
- de rol van Mozes: leider, middelaar, leraar, mediator
- de volken waartegen strijd werd gevoerd
 - de consequenties die dit had voor de latere relatie

Welk doel had God met de uittocht

God hoorde het hulpgeroep van de Israëlieten en dacht aan zijn verbond

“In die lange tijd stierf de koning van Egypte; en de Israëlieten zochten nog steeds onder de slavernij en schreeuwden het uit, zodat hun hulpgeroep over de slavernij omhoog steeg tot God. En God hoorde hun klacht en God gedacht aan zijn verbond met Abraham, Isaak en Jakob. Zo zag God de Israëlieten aan en God had bemoeienis met hen.” (Ex 2:23-25)

Merk op:

- God roept Mozes bij de berg Horeb om het volk uit Egypte te leiden. (Ex 3:10)
- God geeft hem een teken dat Hij hem gezonden heeft: "wanneer gij het volk uit Egypte hebt geleid, zult gij God dienen op deze berg". (Ex 3:12)
- God openbaart zich met een nieuwe naam: JHWH (vs 14). Dat is zijn naam voor eeuwig en zo wil God aangeroepen worden van geslacht tot geslacht. (Ex 3:15).

God wilde zijn verbond met Abraham, Isaak en Jakob aan Israel vervullen

“Voorts sprak God tot Mozes en zeide tot hem: Ik ben de HERE. Ik ben aan Abraham, Isaak en Jakob verschenen als God de Almachtige, maar met mijn naam HERE ben Ik hun niet bekend geweest. Niet alleen heb Ik mijn verbond met hen opgericht om hun het land Kanaan te geven, het land hunner vreemdelingschap, waar zij als vreemdelingen vertoefd hebben; maar ook heb Ik de klacht der Israëlieten gehoord, die door de Egyptenaren tot slaven gemaakt zijn, en Ik heb gedacht aan mijn verbond.” (Ex 6:2-5)

Bij herhaling wordt het verbond met Abraham, Isaak en Jakob genoemd in Exodus, Numeri en Deuteronomium.

God wilde hen maken tot een koninkrijk van priesters, een heilig volk

“Nu dan, indien gij aandachtig naar Mij luistert en mijn verbond bewaart, dan zult gij uit alle volken Mij ten eigendom zijn, want de ganse aarde behoort Mij. En gij zult Mij een koninkrijk van priesters zijn en een heilig volk. Dit zijn de woorden die gij tot de Israëlieten spreken zult.” (Ex 19:5-6)

“Indien gij dan aandachtig luistert naar de stem van de HERE, uw God, en al zijn geboden, die ik u heden opleg, naarstig onderhoudt, dan zal de HERE, uw God, u verheffen boven alle volken der aarde.” (De 28:1)

Merk ook op wat Petrus schrijft:

“Gij echter zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilige natie, een volk [Gode] ten eigendom, om de grote daden te verkondigen van Hem, die u uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht.” (1Pe 2:9)

Het voornemen van God is deels gerealiseerd ten tijde van Salomo:

“En God gaf Salomo wijsheid en zeer veel verstand en een begrip, zo wijd als het zand aan de oever der zee, zodat de wijsheid van Salomo groter was dan die van allen uit het Oosten, en dan al de wijsheid van Egypte. Ja, hij was wijzer dan alle mensen, dan de Ezrachiet Etan en Heman en Kalkol en Darda, de zonen van Machol, zodat hij naam had onder al de volken rondom. Hij sprak immers drieduizend spreuken, en liederen van hem waren er duizend vijf. Hij sprak over de bomen, van de ceder op de Libanon af tot de hysop toe, die aan de muur uitschiet; hij sprak ook over het vee, het gevogelte, het kruipend gedierte en de vissen. En uit alle volken kwamen er om de wijsheid van Salomo te horen, van al de koningen der aarde, die van zijn wijsheid gehoord hadden.” (1Kon 4:29-34)

Maar Salomo is gevallen door overtreding van het gebod van God om zich niet in te laten met de omringende volken:

“Koning Salomo nu had behalve de dochter van Farao vele vreemde vrouwen lief: Moabitische, Ammonitische, Edomitische, Sidonische en Hethitische, behorende tot die volken, van wie de HERE tot de Israëlieten had gezegd: Gij zult u met hen niet inlaten, en zij zullen zich met u niet inlaten, voorwaar, zij zouden uw hart meevoeren achter hun goden; maar hing Salomo met liefde aan.” (1Kon 11:1-2)

De woestijntocht

Exodus / Het Sinai-verbond

De route (zie bijlage)

“Toen Farao het volk had laten gaan, leidde God hen niet op de weg naar het land der Filistijnen, hoewel deze de naaste was; want God zeide: Het volk mocht eens berouw krijgen, wanneer zij in strijd gewikkeld werden, en naar Egypte terugkeren. Daarom liet God het volk zwenken, de woestijnweg op naar de Schelfzee. Ten strijde toegerust trokken de Israëlieten op uit het land Egypte.” (Ex 13:17-18)

De verbondssluiting

tekst	gebeurtenis
Ex 19:1-25	Vorbereiding; verschijning van de Here op de berg Sinai
Ex 20:1-17	De tien geboden
Ex 20:18-21	De afweer van het volk; Mozes beklimt alleen de berg
Ex 20:22 - Ex 23:33	Mozes ontvangt de geboden, de inzettingen en de verordeningen die hij het volk moet leren.
Ex 24:1-18	De verbondssluiting; Mozes beklimt met de 70 oudsten de berg
Ex 25:1 - Ex 31:11	Mozes ontvangt voorschriften inzake de tabernakel.
Ex 31:12-17	Teken van het verbond; onderhouden van de sabbat
Ex 31:18	Mozes ontvangt de twee stenen tafelen
Ex 32:1-35	Het gouden kalf en de gevolgen
Ex 33:1-17	Mozes pleit voor het volk bij de Here
Ex 33:18-23	Mozes vraagt de heerlijkheid des Heren te zien
Ex 34:1-35	De twee nieuwe stenen tafelen

Teken van het verbond

tekst	gebeurtenis
Ex 31:13	Gij dan, spreek tot de Israëlieten: maar mijn sabbatten moet gij onderhouden, want dat is een teken tussen Mij en u, van geslacht tot geslacht, zodat gij weet, dat Ik de HERE ben, die u heilig.
Ex 31:16-17	De Israëlieten zullen de sabbat onderhouden, door de sabbat te vieren, zij en hun nageslacht, als een altoosdurend verbond. Tussen Mij en de Israëlieten is deze een teken voor altoos, want in zes dagen heeft de HERE de hemel en de aarde gemaakt, en op de zevende dag heeft Hij gerust en adem geschept.

De ongehoorzaamheid en het verzet

Gebeurtenissen (zie bijlage)

	tekst	gebeurtenis
1	Ex 13:17-14:31	Het ongeloof bij de Schelfzee
2	Ex 15:22-27	Mara en Elim
3	Ex 16:1-36	Gemor om gebrek aan voedsel
4	Ex 17:1-7	Massa en Meriba
5	Ex 32:1-33:11	Het gouden kalf
6	Le 10:1-7	Dood van Nadab en Abihu
7	Nu 11:1-3	Het vuur des HEREN
8	Nu 11:4-35	De zeventig oudsten - De kwakkels
9	Nu 12:1-16	Mirjam met melaatsheid gestraft
10	Nu 13:1-14:38	De twaalf verspieders
11	Nu 15:32-36	De sabbatschender
12	Nu 16:1-50	De opstand van Korach, Datan en Abiram
13	Nu 20:2-13	De zonde van Mozes en Aäron
14	Nu 21:4-9	De koperen slang
15	Nu 25:1-18	Israels afgoderij met Baäl-Peor

Gevolgen van het gouden kalf

Na de afgoderij met het gouden kalf, vindt er een kanteling plaats in de relatie tussen God en Israel. De Israelieten hadden God op zijn hart getrapt door de eerste en beste keer dat ze niet onder toezicht van Mozes stonden, het eerste gebod te overtreden. En dat, nadat ze tijdens de verbondssluiting Mozes 3x verzekerd hadden dat ze alles zouden doen wat God zei.

voor	na
<p>God spreekt herhaaldelijk over "mijn volk":</p> <p>“En de HERE zeide: Ik heb terdege gezien de ellende van mijn volk, dat in Egypte is, en hun gejammer over hun drijvers gehoord, ja, Ik ken hun smarten.” (Ex 3:7)</p> <p>“En gij zult tot hem zeggen: de HERE, de God der Hebreëen, heeft mij tot u gezonden met de boodschap: laat mijn volk gaan, om Mij te dienen in de woestijn; maar zie, tot nu toe hebt gij niet willen horen.” (Ex 7:16)</p>	<p>Na Ex 32:1 komt "mijn volk" in de boeken van Mozes niet meer voor.</p> <p>God spreekt over "uw volk":</p> <p>“En de HERE sprak tot Mozes: Ga, daal af, want uw volk, dat gij uit het land Egypte hebt gevoerd, heeft het verdorven.” (Ex 32:7)</p> <p>of over "het volk":</p> <p>“En de HERE sprak tot Mozes: Ga, trek vanhier op, gij en het volk dat gij uit het land Egypte hebt gevoerd, naar het land, waarvan Ik Abraham, Isaak en Jakob gezworen heb: aan uw nakomelingschap zal Ik het geven.” (Ex 33:1)</p>
	<p>Het woord "hardnekkig" doet zijn intrede:</p> <p>“Vervolgens zeide de HERE tot Mozes: Ik heb dit volk gezien en zie, het is een hardnekkig volk.” (Ex 32:9)</p> <p>“naar een land, vloeiende van melk en honig. Want Ik zal in uw midden niet optrekken, daar gij een hardnekkig volk zijt, opdat Ik u niet onderweg vertere.” (Ex 33:3)</p>
<p>De ongehoorzaamheden en het verzet worden niet bestraft.</p>	<p>Ongehoorzaamheden en verzet worden zwaar bestraft.</p>

Aanhaling van de ongehoorzaamheid in latere bijbelboeken

bijbelboek	vorm van aanhaling	tekst
Nehemia 9:6 ev	overzicht	titel: "Dag van boete en bede"
Psalm 8: 6 ev	God spreekt zich uit over de afgoderij van Israel	titel: "Luister, Israel, naar uw God"
Psalm 106:1-48	overzicht	titel: "Gods heilsdaden en Israels ondank"
1Co 10:1-13	kort overzicht; les uit de gebeurtenissen	"Deze gebeurtenissen zijn ons ten voorbeeld geschied, opdat wij geen lust tot het kwade zouden hebben, zoals zij die hadden." (1Co 10:6)
Hebr 3:7-19	waarschuwing; les uit de gebeurtenissen	"Laten wij er dus ernst mede maken om tot die rust in te gaan, opdat niemand ten val kome door dit voorbeeld van ongehoorzaamheid te volgen." (Heb 4:11)

Deuteronomium / Het Moab-verbond

Inleiding

Betekenis van het woord

Deuteronomium betekent "tweede wet".

Je zou het boek met evenveel recht "het testament van Mozes" kunnen noemen.

De locatie

Het volk Israel is genaderd tot het beloofde land en is gelegerd in de vlakte van Moab, in het overjordaanse, tegenover Jericho dat in Kanaän ligt.

Het heeft twee koningen verslagen om het land waar ze gelegerd zijn, in bezit te nemen:

- koning Sichon van de Amorieten (Nu 21:21-30)
- koning Og van Basan (21:31 - 22:1)

De populatie

Wie bevinden zich in de vlakte van Moab:

groep	leeftijd nu	bijzonderheden
Degenen die bij de verspieters jonger waren dan 20 jaar.	40 - 60 j.	Aangezien de verspieding ongeveer drie jaar (?) na het vertrek uit Egypte plaatsvond waren de meesten van hen in Egypte geboren.
Allen die sindsdien in de woestijn zijn geboren.	0 - 40 j.	Dit zal de grootste groep zijn geweest.
Mozes, Jozua en Kaleb.		Mozes was 120 j. oud toen hij stierf. Kaleb was 80 j. toen hij het beloofde land introk.

De meesten van hen hadden dus de verbondssluiting bij de Sinai niet meegemaakt.

De gezindheid

Je zou zeggen dat de jongeren van hun ouders geleerd hadden hoe ze het niet moesten doen. Nochtans begaan ze in Moab weer de grootste zonde die je tegen God kan begaan. Ze vermengen zich met de inwoners van Moab en eten van het offervlees en aanbidden hun afgoden. Ook plegen ze overspel met de dochters van Moab. Er komt een nog veel groter aantal om dan na het gouden kalf: 24.000.

Indeling van het boek Deuteronomium

Het boek Deuteronomium begint met een aantal terugblikken van Mozes:

- op het verloop van de tocht (De 1:1-3:29)
- op het Sinai-verbond (De 5: 1-33)
- op de wederspanning tijdens de tocht (De 9:1 - 10:11)

Daarna volgt veel wetgeving (vandaar 2^e wet).

Ten slotte vindt de verbondssluiting plaats met het volk dat de Jordaan over zal steken en het beloofde land in bezit zal nemen.

Een met een vervloeking bekrachtigd verdrag

(De 28:1-68)

Mozes vertelt de Israëlieten al voor de verbondssluiting over de zegen die God zal geven als ze het verbond naleven en over de vloek die hen zal treffen als ze het verbond overtreden.

=> Let op het verschil in tekstlengte: zegen is 14 verzen, vloek is 54 verzen.

De verbondssluiting

(De 29:1-18; De 30:11-20)

“Dit zijn de woorden van het verbond dat de HERE Mozes geboden heeft met de Israëlieten te sluiten in het land Moab, naast het verbond dat Hij met hen bij Horeb gesloten had.” (De 29:1)

“Allen staat gij heden voor het aangezicht van de HERE, uw God: uw aanvoerders, uw stamhoofden, uw oudsten en uw opzieners, alle mannen van Israel; uw kinderen, uw vrouwen en de vreemdelingen in uw legerplaats, zelfs uw houthakkers en waterputters, om toe te treden tot het verbond van de HERE, uw God, tot dit met een vervloeking bekrachtigd verdrag, dat de HERE, uw God, heden met u sluit, opdat Hij u heden als zijn volk bevestige en u tot een God zij, zoals Hij u toegezegd heeft, en uw vaders, Abraham, Isaak en Jakob, gezworen heeft.” (De 29:10-14)

Aantekeningen:

- De 29:1 "naast het verbond"; andere vertalingen: "boven het verbond" (SVV), "als aanvulling op het verbond" (NBV),
- De 29:12 Het verbond wordt gekoppeld aan "een vervloeking" (NBG), aan "de sancties die erbij horen" (NBV). Betekenissen van het grondwoord kunnen zijn: eed, vloek, vervloeking.
- De 29:13 Het verbond bevestigt dat Israel Gods volk is (op grond van Gods verbond met Abraham, Isaak en Jakob).

Het is geen nieuw verbond, maar een herbevestiging van het Sinai-verbond:

Het Sinai-verbond	Het Moab-verbond
God openbaart zich te midden van donderslagen, bliksemstralen, het geluid van een bazuin en een rokende berg.	God openbaart zich niet.
Er worden brandoffers en vredeoffers gebracht.	Er wordt niet geofferd.
Er wordt een teken aan verbonden: het houden van de sabbath.	Er wordt geen (nieuw) teken aan verbonden.

Israels afval aangekondigd

(De 31: 14-29)

“De HERE zeide tot Mozes: Zie, gij gaat bij uw vaders te ruste en dit volk zal overspelig de vreemde goden gaan nalopen van het land, waarin het komt; zij zullen Mij verlaten en mijn verbond verbreken, dat Ik met hen gesloten heb.” (De 31:16)

“Want Ik zal hen naar het land brengen, dat Ik hun vaders onder ede beloofd heb, vloeiende van melk en honig; zij zullen eten en verzadigd en vet worden, maar zij zullen zich tot andere goden wenden en die dienen; Mij echter zullen zij versmaden en mijn verbond verbreken.” (De 31:20)

“Want ik ken uw weerspanning en hardnekkigheid. Wanneer gij, terwijl ik thans nog levend bij u ben, tegen de HERE weerspanning zijt geweest, hoeveel te meer dan na mijn dood!” (De 31:27)

Herinner ook Paulus' woorden tegen de oudsten van Efeze: “Zelf weet ik, dat na mijn heengaan grimmige wolven bij u zullen binnenkomen die de kudde niet zullen sparen; en uit uw eigen midden zullen mannen opstaan, die verkeerde dingen spreken om de discipelen achter zich aan te trekken. Waakt dan en herinnert u, dat ik drie jaren lang nacht en dag niet heb opgehouden ieder afzonderlijk onder tranen terecht te wijzen.” (Hnd 20:29-31)

Het lied van Mozes

(De 32:1-43)

Het lied van Mozes is een lied van treurnis.

“Toen de HERE dat zag, heeft Hij hen verworpen, omdat Hij gekrenkt was door zijn zonen en dochteren;” (De 32:19)

“Zij verwekten Mij tot naijver door wat geen god is, zij krenkten Mij met hun ijdelheden. Daarom zal Ik hen tot naijver verwekken door wat geen natie is, door een dwaas volk zal Ik hen krenken.” (De 32:21)

“Ik zou gezegd hebben: Ik zal hen wegblazen, een einde maken aan hun gedachtenis onder de stervelingen, indien Ik de hoon van de vijand niet gevreesd had, dat hun tegenstanders het zouden misverstaan en zeggen: onze hand was verheven, niet de HERE heeft dit alles gedaan.” (De 32:26-27)

“Want zij zijn een volk, dat elk begrip mist, en er is bij hen geen inzicht.” (De 32:28)

Mozes'dood

(De 34:1-12)

Mozes had aan God gevraagd om het beloofde land in te mogen trekken, maar God is onvermurwbaar. Mozes mocht het beloofde land zien vanaf de berg Pisga (De 3:23-29). De top daarvan heet Nebo.

Voorzeggingen m.b.t. het Nieuwe Verbond

“Een profeet uit uw midden, uit uw broederen, zoals ik ben, zal de HERE, uw God, u verwekken; naar hem zult gij luisteren.” (De 18:15)

Aangehaald door Petrus (Hnd 3:22) en Stefanus (Hnd 7:37).

“Zij verwekten Mij tot naijver door wat geen god is, zij krenkten Mij met hun ijdelheden. Daarom zal Ik hen tot naijver verwekken door wat geen natie is, door een dwaas volk zal Ik hen krenken.” (De 32:21)

Aangehaald door Paulus (Rom 10:19).

De balans van 40 jaren woestijn

Israël's relatie met God aan het begin en aan het einde van de tocht

bij de berg Sinai	in de vlakte van Moab
<p>Gods roeping voor Israël was een koninkrijk van priesters te zijn, een heilig volk:</p> <p>“Toen klom Mozes op tot God, en de HERE riep tot hem van de berg, en zeide: Zo zult gij zeggen tot het huis van Jakob en meedelen aan de Israëlieten: gij hebt gezien, wat Ik de Egyptenaren heb aangedaan, en dat Ik u op arendsvleugelen gedragen en tot Mij gebracht heb. Nu dan, indien gij aandachtig naar Mij luistert en mijn verbond bewaart, dan zult gij uit alle volken Mij ten eigendom zijn, want de ganse aarde behoort Mij. En gij zult Mij een koninkrijk van priesters zijn en een heilig volk. Dit zijn de woorden die gij tot de Israëlieten spreken zult.” (Ex 19:3-6)</p> <p>Hier noemt God niet zijn verbond met Abraham, Isaak en Jakob, maar wil Israël op zijn eigen merities tot zijn volk maken.</p>	<p>God geeft het land in bezit niet vanwege de gerechtigheid van Israël, maar vanwege de goddeloosheid van de omringende volken drijft Hij de volken weg:</p> <p>“Zeg niet bij uzelf, wanneer de HERE, uw God, hen voor u uit gejaagd heeft: wegens mijn gerechtigheid heeft de HERE mij dit land in bezit doen nemen; want wegens hun goddeloosheid drijft de HERE deze volken voor u weg. Niet wegens uw gerechtigheid noch wegens de oprechtheid van uw hart gaat gij hun land in bezit nemen, maar wegens hun goddeloosheid drijft de HERE, uw God, deze volken voor u weg en om het woord gestand te doen, dat de HERE uw vaders, Abraham, Isaak en Jakob, gezworen heeft. Weet dus dat de HERE, uw God, u dit goede land niet in bezit geeft wegens uw gerechtigheid; gij zijt immers een hardnekkig volk.” (De 9:4-6)</p> <p>“Ik zou gezegd hebben: Ik zal hen wegblazen, een einde maken aan hun gedachtenis onder de stervelingen, indien Ik de hoon van de vijand niet gevreesd had, dat hun tegenstanders het zouden misverstaan en zeggen: onze hand was verheven, niet de HERE heeft dit alles gedaan.” (De 32:26-27)</p>
<p>Israël als bron van vreugde:</p> <p>“Hij vond hem in een land van steppen, in een woest land van gehuil in de wildernis. Hij beschutte hem, lette op hem, bewaarde hem als zijn oogappel.” (De 32:10)</p>	<p>Israël als bron van ergernis:</p> <p>“Veertig jaren heb Ik Mij geergerd aan dat geslacht, Ik zeide: Het is een volk, dwalende van hart, en zij kennen mijn wegen niet.” (Ps 95:10)</p>
<p>Een verbond met nadruk op zegen en vloek (Le 26:1-46).</p>	<p>Een verbond met de nadruk op vloek (De 28:1-68).</p>

bij de berg Sinai	in de vlakte van Moab
De zegen en vloek worden opgetekend ná het verbond.	De zegen en vloek worden opgetekend vóór het verbond.
Het lied van Mozes in Exodus is een overwinningslied (Ex 15).	Het lied van Mozes in Deuteronomium is een lied van treurnis (De 32)

Gods liefde voor Israel

“Omdat Hij uw vaders heeft liefgehad en hun nakroost heeft uitverkoren, heeft Hij zelf u met zijn grote kracht uit Egypte geleid,” (De 4:37)

“Niet, omdat gij talrijker waart dan enig ander volk, heeft de HERE Zich aan u verbonden en u uitverkoren; veeleer zijt gij het kleinste van alle volken. Maar, omdat de HERE u liefhad en de eed hield, die Hij uw vaders gezworen had, heeft de HERE u met een sterke hand uitgeleid en u verlost uit het diensthuis, uit de macht van Farao, de koning van Egypte,” (De 7:7-8)

“alleen aan uw vaders heeft de HERE Zich verbonden en alleen hen heeft Hij liefgehad, en u, hun nakroost, heeft Hij uit alle volken uitverkoren, zoals dit heden het geval is.” (De 10:15)

“Maar de HERE, uw God, heeft naar Bileam niet willen luisteren en de HERE, uw God, heeft de vloek voor u in een zegen veranderd, omdat de HERE, uw God u liefhad.” (De 23:5)

Gods afkeer van Israel

“Toen de HERE dat zag, heeft Hij hen verworpen, omdat Hij gekrenkt was door zijn zonen en dochteren;” (De 32:19)

“Want zij zijn een volk, dat elk begrip mist, en er is bij hen geen inzicht.” (De 32:28)

“Veertig jaren heb Ik Mij geërgerd aan dat geslacht, Ik zeide: Het is een volk, dwalende van hart, en zij kennen mijn wegen niet. Daarom heb Ik gezworen in mijn toorn: Tot mijn rustplaats zullen zij niet komen!” (Ps 95:7-11)

“daarom heb Ik een afkeer gekregen van dit geslacht en Ik heb gezegd: Altijd dwalen zij met hun hart, en zij hebben mijn wegen niet gekend,” (Heb 3:10)

Door berouw is er terugkeer mogelijk

“Maar belijden zij hun ongerechtigheid en die hunner vaders, in de ontrouw waarmede zij tegen Mij ontrouw zijn geweest, en ook dat zij zich tegen Mij verzet hebben, (ook Ik verzette Mij tegen hen en bracht hen in het land hunner vijanden) of vernedert zich dan hun onbesneden hart en boeten zij dan hun ongerechtigheid, dan zal Ik mijn verbond met Jakob gedenken; ook mijn verbond met Isaak en ook mijn verbond met Abraham zal Ik gedenken, en Ik zal het land gedenken.” (Le 26:40-42)

“en wanneer gij u dan tot de HERE, uw God, bekeert en naar zijn stem luistert overeenkomstig alles wat ik u heden gebied, gij en uw kinderen, met geheel uw hart en met geheel uw ziel, dan zal de HERE, uw God, in uw lot een keer brengen en Zich over u erbarmen; Hij zal u weer bijeenbrengen uit al de volken, naar wier gebied de HERE, uw God, u verstrooid heeft.” (De 30:2-3)

Zie ook Nehemia 9:26 e.v.

Mozes als middelaar

Als Mozes op de berg Sinaï is, hoort hij van God dat het volk een gouden kalf aanbidt. God wil het volk vernietigen en alleen met Mozes verder gaan. Mozes treedt op als middelaar en weet God van dit voornemen af te houden (Ex 32: 7-14).

Als God als gevolg van de afgoderij niet meer met het volk mee wil trekken, pleit Mozes voor het volk dat God toch met hen optrekt: "Bedenk toch, dat deze natie uw volk is" (Ex 33: 12-17).

Als het volk het kwade gerucht gelooft dat tien verspieters verspreiden, wil God het volk met de pest slaan en uitroeien en Mozes tot een volk maken "groter en machtiger dan dit". Maar Mozes doet voorbede voor het volk en God schenkt hun op zijn bede vergeving (Nu 14:13-20).

Nadat Korach, Datan en Abiram in opstand zijn gekomen tegen het leiderschap van Mozes en Aäron, wil God God tot twee keer toe de gehele vergadering in één oogwenk verteren. Mozes en Aäron werpen zich op hun aangezicht en doen voorbede voor het volk en weten het onheil te keren. Alleen de schuldigen en hun huisgezinnen worden gestraft Nu 16:1-50).

Het karakter van Mozes

“En de HERE sprak tot Mozes van aangezicht tot aangezicht, zoals iemand spreekt met zijn vriend.” (Ex 33:11a)

“Mozes nu was een zeer zachtmoedig man, meer dan enig mens op de aardbodem.” (Nu 12:3)

“Zoals Mozes, dien de HERE gekend heeft van aangezicht tot aangezicht, is er in Israel geen profeet meer opgestaan;” (De 34:10)

Bijlagen

De ongehoorzaamheid en het verzet

	tekst	titel	gebeurtenis	gevolg
1	Ex 13:17-14:31	De doortocht door de Schelfzee	De Israëlieten raken ingesloten tussen de Schelfzee en het leger van Egypte. Het volk raakt zeer bevreesd. Ze maken Mozes heftige verwijten dat hij hun uit Egypte heeft geleid om te sterven in de woestijn. Maar Mozes zegt: "Vreest niet, houdt stand, dan zult gij de verlossing des HEREN zien, die Hij u heden bereiden zal; want de Egyptenaren, die gij heden gezien hebt, zult gij nimmermeer zien. De HERE zal voor u strijden, en gij zult stil zijn."	God doet een sterke oostenwind opsteken waardoor de zee wordt gespleten. De Israëlieten trekken over de drooggevallen doorgang terwijl de wateren links en rechts voor hen zijn als een muur. Als de Egyptenaren ook deze weg willen nemen, vloeien de wateren terug en de gehele strijdmacht komt om.
2	Ex 15:22-27	Mara en Elim	De Israëlieten trekken drie dagreizen door de woestijn Sur zonder water te vinden. Het komt bij Mara, maar het water is niet te drinken omdat het bitter is. Het volk mort tegen Mozes.	God wijst Mozes een stuk hout dat hij in het water moet gooien. Daarna is het water zoet. Als ze verder trekken komen ze bij Elim. Daar zijn 12 waterbronnen en 70 palmbomen.
3	Ex 16:1-36	Het manna	De Israëlieten trekken door de woestijn Sin, maar hebben niets te eten. Het volk verwijt Mozes en Aaron dat ze hen in de woestijn hebben geleid om van de honger om te komen. Ze verlangen terug naar de vleespotten van Egypte.	God stuurt 's avonds kwakkels en 's morgens ligt er manna als een dauwlaag rond de legerplaats. Het manna ligt er elke morgen, behalve op de sabbat. Op de zesde dag moeten de Israëlieten een dubbele portie verzamelen.
4	Ex 17:1-7	Massa en Meriba	De Israëlieten legeren zich bij Refadim, maar vinden daar geen water om te drinken. Het volk mort tegen Mozes omdat er geen water is. Mozes roept tot God omdat hij bang is dat ze hem gaan stenigen.	God zegt tegen Mozes met enkele oudsten naar een rots bij Horeb te lopen en de staf mee te nemen waarmee hij op de Nijl heeft geslagen. Mozes slaat op de rots en er komt water uit.

	tekst	titel	gebeurtenis	gevolg
5	Ex 32:1-33:11	Het gouden kalf	Mozes is op de berg Sinaï om de geboden van God in ontvangst te nemen, maar hij blijft lang weg. Het volk zegt tegen Aäron een god voor hen te maken die voor hen uitgaat, want zeggen zij: "Deze Mozes (...) wij weten niet wat er van hem geworden is". Aaron maakt een gegoten kalf van de gouden sieraden die de Israëlieten hem geven en het volk offert aan het gouden kalf en viert feest.	God wil het volk vernietigen en alleen met Mozes verder gaan. Mozes treedt op als middelaar en weet God van dit voornemen af te houden. Mozes vermaalt het kalf, strooit het op het water en geeft het de Israëlieten te drinken. De Levieten verzamelen zich rond Mozes en Mozes geeft hen de opdracht iedereen met het zwaard te doden die zij tegenkomen, want het volk was teugelloos geworden. Op die dag vielen ongeveer drieduizend man.
6	Le 10:1-7	Dood van Nadab en Abihu	De zonen van Aaron namen ieder hun vuurpan, deden daar vuur in en legden daar reukwerk op en brachten zo vreemd vuur voor het aangezicht des Heren, hetgeen Hij hun niet geboden had.	Er ging vuur uit van de Here en dit verteerde hen, zodat zij stierven.
7	Nu 11:1-3	Het vuur des Heren	Het volk is aan het klagen.	God hoort het geklaag en zijn toorn ontbrandt. Aan de rand van de legerplaats woedt een vuur des Heren. Het volk kermt en op het gebed van Mozes dooft het vuur.
8	Nu 11:4-35	De kwakkels	De Israëlieten worden met een gulzig begeren vervuld. Het volk jammert om vlees. Ze klagen dat ze uitdrogen en dat ze alleen het manna krijgen te zien. Ze roemen over het eten dat ze in Egypte hadden.	God zendt een wind die een enorme hoeveelheid kwakkels vanuit zee aanvoert. Het volk valt daar op aan en eet ze rauw. "Terwijl het vlees nog tussen hun tanden was, voordat het gekauwd was, ontbrandde de toorn des HEREN tegen het volk en de HERE sloeg het volk met een zeer zware slag."

	tekst	titel	gebeurtenis	gevolg
9	Nu 12:1-16	Mirjam met melaatsheid gestraft	Mozes neemt een Ethiopische vrouw. Mirjam spreekt hier met Aäron over en zij zeggen: "Heeft de HERE soms uitsluitend door Mozes gesproken, heeft Hij ook niet door ons gesproken?"	God hoort hun samenspannen. Mirjan wordt met melaatsheid gestraft. Op het gebed van Mozes moet zij als straf zeven dagen buiten de legerplaats verblijven.
10	Nu 13:1-14:38	De twaalf verspieders	Mozes zendt twaalf verspieders uit om het land te verkennen dat God hun geven zal. Als de verspieders terugkomen, verspreiden ze een kwaad gerucht over het land - met uitzondering van Jozua en Kaleb. Het volk mort tegen Mozes en Aäron dat ze liever in Egypte of in de woestijn waren gestorven dan dat ze door het zwaard vallen in het land waarheen God hen wil brengen. Ze zeggen tegen elkaar: "Laat ons een hoofd aanstellen en naar Egypte terugkeren." Als Jozua en Kaleb het volk tot bedaren willen brengen, dreigt het volk hen te stenigen.	God wil het volk met de pest slaan en het uitroeien, maar Mozes doet voorbede. Op zijn bede schenkt God hun vergeving, maar de maat is vol: "geen van de mannen (...) die Mij nu reeds tienmaal verzocht en naar mijn stem niet geluisterd hebben, zal het land zien dat Ik onder ede aan hun vaderen beloofd heb". Voor elke dag dat de verspieders het land verspied hebben, moet het volk een jaar lang in de woestijn rondzwerven. De verspieders die een kwaad gerucht hadden verspreid, komen om door een plaag.
11	Nu 15:32-36	De sabbatschender	Terwijl de Israëlieten in de woestijn waren, betrapten zij iemand, die op de sabbatdag aan het houtspikkelen was.	De gehele vergadering leidde hem buiten de legerplaats, en zij stenigden hem, zodat hij stierf.
12	Nu 16:1-50	De opstand van Korach, Datan en Abiram	Korach (een Leviet) en Datan en Abiram (Rubenieten) mobilseren 250 vooraanstaande Israëlieten en betwisten Mozes en Aäron het leiderschap, want, zeggen zij: "Laat het u genoeg zijn, want de gehele vergadering, zij allen zijn heiligen, en de HERE is in hun midden. Waarom verheft	God straft de schuldigen en hun huisgezinnen. De aarde waarop zij staan, spleijt en verzwelgt hen. Als het volk hierover mort ("Gij hebt het volk des Heren (!) gedood) begint er een plaag die pas ophoudt als Aäron verzoening doet voor het volk. Op advies van Mozes neemt hij een vuurpan en legt er reukwerk op. Er sterven

	tekst	titel	gebeurtenis	gevolg
			gij u dan boven de gemeente des HEREN?" Als Mozes later Datan en Abiram ontbiedt, voegen zij daar aan toe: "'Gij hebt ons waarlijk niet gebracht in een land, vloeiende van melk en honig, noch ons akkers en wijngaarden in bezit gegeven; meent gij de ogen dezer mannen te kunnen verblinden? Wij komen niet."	14.700 Israëlieten door de plaag, naast degenen die gestorven waren ter zake van Korach.
13	Nu 20:2-13	De overtreding van Mozes en Aäron	Het volk heeft geen water en loopt te hoop tegen Mozes en Aäron. Ze verwijten hen dat ze door hen in een bar oord zijn gebracht waar geen water is voor hen en het vee.	<p>God zegt tegen Mozes met zijn staf op de rots te slaan, dan zal zij water geven voor het volk en voor het vee. Mozes en Aäron roepen het volk bijeen en Mozes slaat op de rots en zegt: "Hoort toch, wederspanningen, zullen wij uit deze rots voor u water te voorschijn doen komen?"</p> <p>God zegt tegen Mozes en Aäron: "Aangezien gij op Mij niet vertrouwd hebt en Mij ten aanschouwen van de Israëlieten niet geheiligd hebt, daarom zult gij deze gemeente niet brengen in het land, dat Ik hun geef."</p> <p>Zie ook: Nu 20:22 e.v. (Aäron); Nu 27:12 e.v. en De 32:48 e.v. (Mozes)</p>
14	Nu 21:4-9	De koperen slang	Edom heeft de Israëlieten de doortocht geweigerd. Het volk trekt om het land heen, maar wordt onderweg ongeduldig. Ze zeggen tegen Mozes: "Waarom hebt gij ons uit Egypte gevoerd? om te sterven in de	Als straf zendt God vurige slangen onder het volk. Velen worden gebeten en sterven. Het volk komt tot inkeer en vraagt Mozes voor hen te bidden. God zegt tegen Mozes een slang van koper te maken en deze op een staak te

	tekst	titel	gebeurtenis	gevolg
			woestijn? Want er is geen brood en geen water en van deze flauwe spijs walgen wij.”	<p>plaatsen. En wie, wanneer hij door een slang gebeten was, naar de koperen slang keek, bleef in leven.</p> <p>Zie ook Joh. 3:14</p>
15	Nu 25:1-18	De afgoderij met Baäl-Peor	Israël verblijft in Sittim, in de velden van Moab. Ze vermengen zich met de inwoners van Moab en eten van het offervlees en aanbidden hun afgoden. Ook plegen ze overspel met de dochters van Moab. Eén der Israëlieten neemt zelfs een Moabitische vrouw mee naar de legerplaats ten aanschouwe van Mozes en het gehele volk.	<p>God zegt tegen Mozes alle oversten van het volk op te pakken en hen in het openbaar op te hangen. Mozes geeft aan de richters van Israël opdracht om iedereen te doden die zich aan Baäl-Peor gekoppeld heeft. Pinechas, een kleinzoon van Aäron, doodt de overspelige Israeliet en de Moabitische die hij meegenomen had. Toen hield de plaag over de Israëlieten op. Er stierven door de plaag 24.000 Israëlieten.</p> <p>Zie ook Opb 2:14</p>

Overeenkomsten tussen Mozes en Jezus

Mozes is het typebeeld van Jezus

Mozes		Jezus	
Mozes mocht niet geboren worden	<i>“Toen gebod Farao aan zijn gehele volk: Werpt alle jongens die geboren worden, in de Nijl, maar alle meisjes moogt gij laten leven.” (Ex 1:22)</i>	Jezus mocht niet geboren worden	<i>“Toen Herodes zag, dat hij door de wijzen misleid was, ontstak hij in hevige toorn en zond bevel om in Betlehem en het gehele gebied daarvan al de jongens van twee jaar oud en daar beneden om te brengen, in overeenstemming met de tijd, die hij bij de wijzen had uitgevorst.” (Mt 2:16)</i>
God gebruikte Mozes om het volk te verlossen uit een natuurlijke slavernij	<i>“Toen de Egyptenaren ons mishandelden en verdrukten en ons harde slavenarbeid oplegden, riepen wij tot de HERE (...) Toen leidde ons de HERE uit Egypte met een sterke hand, een uitgestrekte arm en grote verschrikking, door tekenen en wonderen.” (De 26:6-8)</i>	God gebruikte Jezus om ons te verlossen uit een geestelijke slavernij.	<i>“(…) en dankt gij met blijdschap de Vader, die u toebereid heeft voor het erfdeel der heiligen in het licht. Hij heeft ons verlost uit de macht der duisternis en overgebracht in het Koninkrijk van de Zoon zijner liefde.” (Col 1:12-13)</i>
God sprak met hoorbare stem opdat het volk in Mozes zou geloven	<i>“Daarna zeide de HERE tot Mozes: Zie, Ik kom tot u in een donkere wolk, opdat het volk kan horen, wanneer Ik met u spreek, en zij ook voor altoos in u geloven.” (Ex 19:9)</i>	God sprak met hoorbare stem opdat het volk in Jezus zou geloven	<i>“De schare dan, die daar stond en toehoorde, zeide, dat er een donderslag geweest was; anderen zeiden: Een engel heeft tot Hem gesproken. Jezus antwoordde en zeide: Niet om Mij is die stem er geweest, maar om u.” (Joh 12:29-30)</i>
Maar het volk geloofde niet, ondanks dat God in hun midden was	<i>“Onze vaders in Egypte sloegen geen acht op uw wonderen, zij gedachten niet aan uw talrijke gunstbewijzen, doch waren weerspannig bij de zee, bij de Schelfzee.” (Ps 106:7)</i>	Maar het volk geloofde niet, ondanks dat Jezus in hun midden was	<i>“En hoewel Hij zovele tekenen voor hun ogen gedaan had, geloofden zij niet in Hem.” (Joh 12:37)</i>

Mozes		Jezus	
Mozes was een zeer zachtmoedig man	<i>"Mozes nu was een zeer zachtmoedig man, meer dan enig mens op de aardbodem." (Nu 12:3)</i>	Jezus was een zeer zachtmoedig man	<i>"neemt mijn juk op u en leert van Mij, want Ik ben zachtmoedig en nederig van hart, en gij zult rust vinden voor uw zielen." (Mt 11:29)</i>
Mozes doet voorspraak	<i>"Vergeef toch de ongerechtigheid van dit volk naar de grootheid uwer goedertierenheid, gelijk Gij dit volk vergiffenis geschonken hebt van Egypte af tot hier toe." (Nu 14:19)</i>	Jezus doet voorspraak	<i>"En Jezus zeide: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen." (Lu 23:34a)</i>
Mozes kende de Here van aangezicht tot aangezicht	<i>"En de HERE sprak tot Mozes van aangezicht tot aangezicht, zoals iemand spreekt met zijn vriend." (Ex 33:11a) "Zoals Mozes, dien de HERE gekend heeft van aangezicht tot aangezicht, is er in Israel geen profeet meer opgestaan." (De 34:10)</i>	Jezus verkeerde aan de boezem des Vaders	<i>"Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, die aan de boezem des Vaders is, die heeft Hem doen kennen." (Joh 1:18)</i>